

**SOORTGERICHT ONDERZOEK
NAAR VLEERMUIZEN
EN STEENMARTER
VLIELANDSEWEG 139A (DE SCHEG)
TE PIJNACKER**

SOORTGERICHT ONDERZOEK
NAAR VLEERMUIZEN
EN STEENMARTER
VLIELANDSEWEG 139A (DE SCHEG)
TE PIJNACKER

Colofon

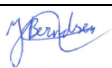
Opdrachtgever: Janssen de Jong Projectontwikkeling
Postbus 3119
3502 GC Utrecht

Adviesbureau: VanderHelm Milieubeheer B.V.
Nobelsingel 2
2652 XA Berkel en Rodenrijs
010 -249 24 60
info@vdhelm.nl www.vdhelm.nl

Projectfoto's: Dhr. J. van Bussel en Dhr. J. Berndszen

© VanderHelm Milieubeheer B.V.

Projectcode: 20180541

Verantwoording	Status / versie	Definitief, versie 1
	Datum	18-10-2018
Auteur	Dhr. Ing. J. Berndszen	
Kwaliteitscontrole	Mevr. M. Kortlever-Boer MSc.	
Vrijgave	Dhr. ing. A.A. Heijboer	

I N H O U D S O P G A V E

1. INLEIDING.....	3
1.1 AANLEIDING	3
1.2 DOELSTELLING	3
1.3 DESKUNDIGHEID	3
1.4 KWALITEITSBORGING.....	3
1.5 VERANTWOORDING	4
2. PROJECTGEBIED.....	5
2.1 HUIDIGE SITUATIE.....	5
2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE, WERKZAAMHEDEN EN PLANNING.....	5
2.3 RESULTATEN EERDER UITGEVOERD ECOLOGISCH ONDERZOEK	6
3. METHODE.....	7
3.1 VLEERMUIZEN.....	7
3.2 STEENMARTER	8
3.3 OVERZICHT BEZOEKEN EN WEERGEGEVENS	8
4. ONDERZOEKSRESULTATEN EN INTERPRETATIE.....	10
4.1 VLEERMUIZEN.....	10
4.1.1. ZOMERVERBLIJFPLAATSEN	10
4.1.2. PAARVERBLIJFPLAATSEN	10
4.1.3. FOERAGEERGEBIED	10
4.1.4. AANGETROFFEN (NACHT)VLINDERVLEUGELS.....	10
4.2 STEENMARTER	11
5. TOETSING AAN WETGEVING.....	12
5.1 VLEERMUIZEN.....	12
5.2 STEENMARTER	12
6. CONCLUSIES	13
6.1 CONCLUSIES	13
6.2 VERVOLGSTAPPEN	13
REFERENTIELIJST	14

BIJLAGEN

1. REGIONALE SITUATIEKAART
2. WETTELIJKE EN BESTUURLIJKE KADERS NATUURBESCHERMING
3. FOTO'S TER PLAATSE
4. WAARNEMINGEN VLEERMUIZEN TIJDENS VELDBEZOEKEN
5. SOORTINFORMATIE WAARGENOMEN EN ONDERZOCHE SOORTEN

1. INLEIDING

VanderHelm Milieubeheer B.V. te Berkel en Rodenrijs heeft van Janssen de Jong Projectontwikkeling opdracht gekregen voor het uitvoeren van een soortgericht onderzoek naar vleermuizen en steenmarter ter plaatse van de Vlielandseweg 139a (de Scheg) te Pijnacker.

1.1 AANLEIDING

De aanleiding tot het uitvoeren van een soortgericht onderzoek naar vleermuizen en steenmarter zijn de voorgenomen werkzaamheden binnen het projectgebied en de Wet natuurbescherming. De werkzaamheden in het projectgebied bestaan uit de sloop van twee schuren en het bouwrijp maken van dit gebied voor woningbouw. Uit een eerder door VanderHelm Milieubeheer B.V. in het projectgebied uitgevoerde ecologische quickscan (VanderHelm Milieubeheer B.V. kenmerk 20180305, d.d. 30-04-2018) blijkt dat in onderhavig projectgebied mogelijk voortplantingsplaatsen en rustplaatsen van vleermuizen en steenmarter aanwezig zijn in de schuren. Door de werkzaamheden kunnen eventueel aanwezige voortplantingsplaatsen en/of rustplaatsen van (beschermde) soorten worden beschadigd of vernield, wat een overtreding van de Wet natuurbescherming betreft. Om te bepalen of sprake is van overtreding van de Wet natuurbescherming wordt in eerste aanleg bepaald of voortplantingsplaatsen en/of rustplaatsen van de voornoemde soorten in het projectgebied aanwezig zijn.

1.2 DOELSTELLING

Doel van dit soortgericht onderzoek is het uitsluiten dan wel aantonen van de aanwezigheid van voortplantingsplaatsen en rustplaatsen van vleermuizen en steenmarter. Vervolgens wordt bepaald welke vervolgstappen in het kader van de Wet natuurbescherming noodzakelijk zijn.

1.3 DESKUNDIGHEID

De ingezette ecologen voldoen aan ten minste één van de door het Ministerie van Economische Zaken, zie box 1, genoemde voorwaarden en zijn daarmee gekwalificeerd als deskundige.

Box 1: Deskundigheid (Bron: Ministerie van Economische Zaken)

Het Ministerie van Economische Zaken verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet Natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals de Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied); en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of soortenbescherming.

1.4 KWALITEITSBORGING

VanderHelm Milieubeheer B.V. is lid van het 'Netwerk Groene Bureaus (NGB) - Brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging'. De werkzaamheden die door VanderHelm Milieubeheer B.V. worden uitgevoerd, zijn gebaseerd op het door de NGB vastgestelde gedragscode (versie juni 2008, aangevuld in februari 2010).

VanderHelm Milieubeheer B.V. is VCA** (versie 2008/05) gecertificeerd.

Onderhavig project is uitgevoerd in overeenstemming met het kwaliteitssysteem van VanderHelm Milieubeheer B.V. Dit kwaliteitssysteem is gecertificeerd conform de norm ISO 9001:2015.

1.5 VERANTWOORDING

VanderHelm Milieubeheer B.V. is een onafhankelijk adviesbureau en verklaart hierbij geen financiële of juridische belangen te hebben bij de uitkomst van het gevoerde onderzoek.

2. PROJECTGEBIED

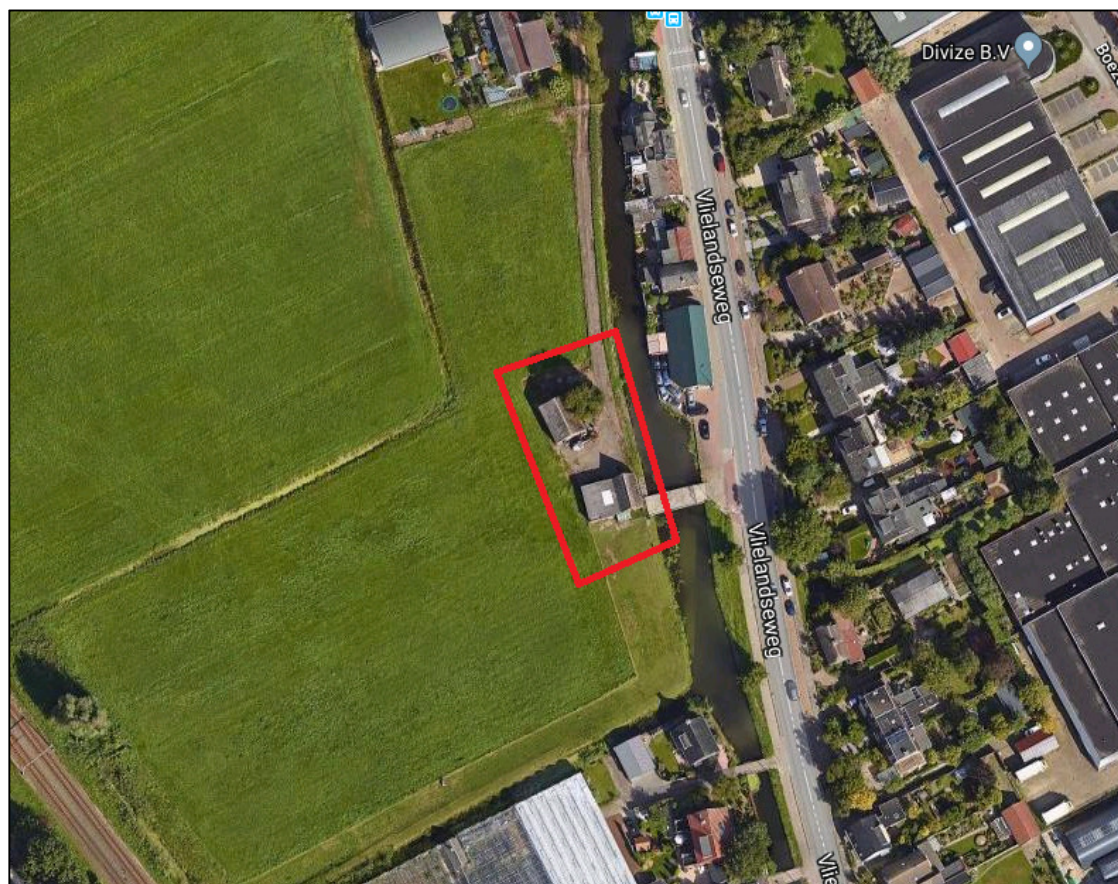
2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het projectgebied is gelegen langs de Vlielandseweg te Pijnacker, nabij huisnummer 139A. Het projectgebied bestaat twee oude schuren (bouwjaar rond 1954) en een grotendeels verhard perceel. De directe omgeving van het projectgebied bestaat uit weiland, enkele kassen en enkele watergangen. Ten oosten ligt bedrijventerrein 'de Boezem' en ten zuiden en westen ligt een woonwijk van Pijnacker.

De begrenzing van het projectgebied wordt weergegeven in afbeelding 1 en voor de regionale ligging wordt verwezen naar bijlage 1. Voor een fotografische weergave van het projectgebied wordt verwezen naar bijlage 3.

Tabel 1: Gegevens projectgebied

Projectgebied:	De Scheg
Straat:	Vlielandseweg
Plaats:	Pijnacker
Gemeente:	Pijnacker-Nootdorp
Provincie:	Zuid-Holland

Afbeelding 1: Begrenzing van het projectgebied aangegeven met een rode lijn (Bron: google maps)

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE, WERKZAAMHEDEN EN PLANNING

In de toekomst worden de twee schuren gesloopt. Hierna wordt het terrein bouwrijp gemaakt en worden woningen gerealiseerd.

De planning en exacte invulling van de werkzaamheden is tijdens het schrijven van dit rapport niet bekend. Voorlopig wordt uitgegaan van sloop en bouwrijp maken in 2019 en start nieuwbouw in 2020.

2.3 RESULTATEN EERDER UITGEVOERD ECOLOGISCH ONDERZOEK

Op basis van de eerder uitgevoerde ecologische quickscan (VanderHelm Milieubeheer B.V., kenmerk 20180305, d.d. 30 april 2018) ter plaatse van de Vlielandseweg (de Scheg) te Pijnacker wordt geconcludeerd dat de onderstaande juridisch zwaarder beschermde soorten worden verwacht.

In deze tabel is ook de gewone grootoorvleermuis toegevoegd. Het was niet mogelijk om de schuren van binnen te inspecteren tijdens de ecologische quickscan. Een aanvullende inspectie van de binnenkant van de schuren is uitgevoerd op 14 mei 2018. Tijdens het bezoek zijn in beide schuren (nacht)vlindervleugels aangetroffen van de soorten roesje, klein koolwitje, kleine vos en dagpauwoog (bijlage 3 afbeelding 1, 2 en 3). Deze sporen duiden op de mogelijke aanwezigheid van gewone grootoorvleermuis, deze soort jaagt op o.a. (nacht)vlinders. Van gevangen (nacht)vlinders worden de vleugels worden afgebeten en deze vleugels blijven achter in foerageergebied of bij verblijfplaatsen. Tijdens de inspectie van de schuur zijn geen rustende gewone grootoorvleermuizen aangetroffen en ook geen uitwerpselen van deze soort. Door de aanwezigheid van afgebeten (nacht)vlindervleugels kan het gebruik van de schuren door gewone grootoorvleermuis als zomer-, paarverblijfplaats en/of belangrijk foerageergebied echter niet worden uitgesloten.

Tabel 2: Beschermde soort(groep)en binnen het projectgebied en de bijbehorende vervolgstappen en/of te nemen maatregelen

Soort(groep)	Verwacht (V) / aangetroffen (A) : locatie	Vervolgstappen en te nemen maatregelen om overtreding Wet natuurbescherming te voorkomen
Gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis	V : Schuren	Het uitvoeren van een soortgericht onderzoek om de aan-/afwezigheid van voortplantings- en rustplaatsen (zomer-, paarverblijf en/of foerageergebied) van de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis aan te tonen. Dit onderzoek dient te worden uitgevoerd conform het vleermuisprotocol (2017) in de periode mei tot en met september. Op basis van dit onderzoek kan worden bepaald of het aanvragen van een ontheffing op de Wet natuurbescherming noodzakelijk is.
Steenmarter	V: Schuren	Het uitvoeren van een soortgericht onderzoek om de aan-/afwezigheid van voortplantings- en rustplaatsen van steenmarters aan te tonen in de schuren. Dit onderzoek dient te worden uitgevoerd in de actieve periode van de steenmarter, bij voorkeur in de periode waarin de jongen gezoogd worden (maart – juni) Het soortgericht onderzoek kan uitgevoerd worden op twee methoden: Fase 1: Inspectie binnenkant schuur op sporen Fase 2: Onderzoek met cameravallen Op basis van dit onderzoek kan dan worden bepaald of het aanvragen van een ontheffing op de Wet natuurbescherming noodzakelijk is.
Algemene broedvogels	A : gehele projectlocatie	De werkzaamheden in de winter, buiten het broedseizoen, uitvoeren. Indien de werkzaamheden in het voorjaar en/of de zomer moeten worden uitgevoerd dient het projectgebied en de directe omgeving ('invloedsfeer van de werkzaamheden') voorafgaand aan de werkzaamheden te worden gecontroleerd op broedvogels. Als er inderdaad broedende vogels aanwezig zijn dient door een deskundig ecooloog te worden bepaald of de werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd zonder overtreding van de Wet natuurbescherming.
Algemene en vrijgestelde soorten	A : gehele projectlocatie	Voldoende zorg in acht nemen voor alle in het wild voorkomende flora en fauna. Aanwezige dieren moeten voldoende tijd krijgen om te kunnen vluchten (afvissen van de watergangen wanneer deze gedempt worden en voorzichtig ontmantelen van de schuren). Indien men onverwachts strikt beschermde soorten aantreft dient onmiddellijk een deskundig ecooloog te worden geraadpleegd om af te stemmen hoe een overtreding van de Wet natuurbescherming kan worden voorkomen. Ook bij twijfel over de aanwezigheid van beschermde soorten dient onmiddellijk de hulp van een deskundige in te worden geroepen.
Vleermuizen	V : gehele projectlocatie	In het kader van de zorgplicht wordt geadviseerd om de werkzaamheden buiten het actieve seizoen van vleermuizen (globaal van april tot november) of overdag in het actieve seizoen uit te voeren. Indien dit niet mogelijk is dient verstoring van vleermuizen door verlichting zoveel als mogelijk te worden voorkomen. Dit kan bijvoorbeeld door bouwlampen alleen te richten op de werkzaamheden en zo te voorkomen dat de omgeving wordt verlicht.

3. METHODE

Het onderzoek naar voortplantings- en rustplaatsen van vleermuizen en steenmarter is gebaseerd op de ethische code van het Netwerk Groene Bureaus - Branchevereniging voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging (juni 2008 en februari 2010).

3.1 VLEERMUIZEN

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd conform het vleermuisprotocol 2017. Het vleermuisprotocol 2013 is door een team vleermuisspecialisten uit het vleermuisvakberaad vanuit het Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en RVO geactualiseerd, hiermee is beargumenteerd afgeweken van het formeel vastgestelde vleermuisprotocol 2013.

Algemeen

De bezoeken zijn met behulp van een batdetector (Pettersson D240X en Batlogger M) en zaklampen uitgevoerd, zodat zowel zicht- en geluidswaarnemingen gedaan konden worden. Daarnaast is gebruik gemaakt van de opnamefunctie op de batdetectors (Pettersson D240X met behulp van Edirrol opname apparatuur) om waarnemingen terug te luisteren en te analyseren met behulp van het programma BatSound en BatExplorer. Alle bezoeken zijn in verband met de veiligheid en grootte van het projectgebied uitgevoerd met een team van twee personen. De inventarisaties zijn uitgevoerd bij goede weersomstandigheden (droog, windkracht < 3 Bft en temperatuur hoger dan 8 °C/12°C).

Het projectgebied was geheel te overzien tijdens de onderzoeken doordat de veldbezoeken zijn uitgevoerd met twee personen. De twee schuren zijn gelegen in een open omgeving (weiland) waardoor langsvliegende vleermuizen goed waarneembaar zijn. Tijdens het vleermuisonderzoek is zowel binnen als buiten de schuren gepost. Er is voor gezorgd dat er altijd 1 veldwerker buiten is zodat niets gemist wordt. Door rondom de schuren te lopen was het gehele projectgebied te overzien.

Ten behoeve van het vaststellen dan wel uitsluiten van zomer- en paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en gewone grootoorvleermuis, foerageergebied van gewone grootoorvleermuis en zomerverblijfplaatsen van laatvlieger is de volgende werkwijze gehanteerd.

Zomerverblijfplaatsen

In de periode van 15 mei tot en met 15 augustus zijn twee veldbezoeken uitgevoerd ten behoeve van het vaststellen dan wel uitsluiten van zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis. Hierbij zijn tussen het eerste en het laatste bezoek minimaal 20 dagen gelegen. Eén bezoek is uitgevoerd in de avond om uitvliegende vleermuizen vast te stellen. Het andere bezoek is uitgevoerd in de ochtend om zwermende en/of invliegende vleermuizen rond het gebouw vast te stellen. Een uitvliegend, invliegend of zwermende vleermuis wijst op de aanwezigheid van een voortplantings- of rustplaats in het gebouw.

Voor de laatvlieger is een derde bezoek uitgevoerd in de periode 15 mei tot 15 september. Dit derde bezoek is in de avond uitgevoerd en gecombineerd met het paaronderzoek. Tussen het eerste en het laatste bezoek voor de laatvlieger zijn minimaal 20 dagen gelegen.

Paarverblijfplaatsen

Ten behoeve van het vaststellen van de aanwezigheid van paarverblijfplaatsen zijn vanaf 15 augustus tot 1 oktober twee bezoeken in de avond/nacht uitgevoerd. Hierbij is gelet op baltsende vleermuizen. Een paarverblijfplaats kan op twee manieren worden vastgesteld. Indien de baltsende vleermuis de paarverblijfplaats daadwerkelijk invliegt kan de locatie van de paarverblijfplaats worden vastgesteld. Indien deze niet kon worden vastgesteld is aangenomen dat de paarverblijfplaats zich binnen het baltsterritorium bevindt.

Foerageergebieden

Ten behoeve van het vaststellen van de aanwezigheid van foerageergebied van de gewone grootoorvleermuis zijn twee veldbezoeken bij goede weersomstandigheden uitgevoerd. Deze bezoeken duurden minimaal twee uur en zijn direct na zonsondergang gestart. Het eerste bezoek is uitgevoerd in de kraamperiode, tussen 15 mei en 15 juli, en gecombineerd met het onderzoek naar zomerverblijfplaatsen. Het tweede bezoek is buiten deze periode uitgevoerd, minimaal 8 weken na het eerste bezoek en gecombineerd met het onderzoek naar paarverblijfplaatsen. Tijdens deze veldbezoeken is bepaald of de

gewone grootoorvleermuizen gebruik maken van de schuur als foerageergebied.

Aanvullend onderzoek

Aanvullend op de minimale onderzoeksinspanning voor gewone grootoorvleermuis (beschreven in het vleermuisprotocol 2017) zijn opnames gemaakt met een Batlogger M. In de noordelijke schuur en in de zuidelijke schuur is drie achtereenvolgende nachten een Batlogger M geplaatst om alle vleermuisgeluiden te registreren. Deze opnames zijn met het programma BatExplorer geanalyseerd.

3.2 STEENMARTER

De schuur in het projectgebied dient mogelijk als voortplantings- of rustplaats van steenmarter. Om de aanwezigheid van verblijfplaatsen van steenmarter aan te tonen of te kunnen uitsluiten is het uitvoeren van een soortgericht onderzoek noodzakelijk. Voor het onderzoek naar steenmarters is geen wettelijk beschreven onderzoeksstrategie. Onderstaand staat de methode beschreven die gebruikt is.

Steenmarters laten in hun verblijfplaatsen sporen achter in de vorm van uitwerpselen (latrine) en prooi-resten. Om de aanwezigheid van steenmarter aan te tonen of uit te sluiten is een inspectie uitgevoerd in de schuren. De optimale periode voor deze inspectie is maart tot juni, in deze periode worden de jongen geboren, gezoogd/gevoerd en is er veel activiteit (piepende jongen) in de verblijfplaats wanneer er een nest aanwezig is (Broekhuizen e.a., 2010).

Tijdens de inspectie is gezocht naar bovenstaande sporen en geluisterd naar mogelijke geluiden van jonge dieren. Het bezoek is overdag uitgevoerd met twee personen en hierbij is gebruik gemaakt van een ladder en zaklamp om moeilijk bereikbare/zichtbare plekken te kunnen inspecteren. Een liniaal en camera zijn gebruikt voor het vastleggen van uitwerpselen en sporen/prenten.

Als tijdens de inspectie geen sporen van bewoning door marters aangetroffen worden, dan is het uitgesloten dat de schuren in gebruik zijn als voortplantings- en of rustplaats. Wanneer tijdens de inspectie alleen vraatsporen worden aangetroffen dan is het ook mogelijk dat deze van een andere marterachtige afkomstig is (hermelijn, wezel en bunzing). In dit geval dient er een aanvullend onderzoek met cameravallen uitgevoerd te worden om zekerheid te krijgen over de aan/afwezigheid van de steenmarter.

3.3 OVERZICHT BEZOEKEN EN WEERGEGEVENS

In tabel 2 is een overzicht opgenomen van de in totaal negen uitgevoerde veldbezoeken. In tabel 3 zijn de weersomstandigheden op de dag van uitvoering weergegeven (indien relevant).

Tabel 2: Uitgevoerd veldbezoek

Datum	Activiteit	Soort(groep)	Tijdstip (begin - einde)	Uitvoerende(n)
14-05-2018	Schuurinspectie	Steenmarter	Nvt	Dhr. ing. A.W.M. Loeve Dhr. N. Korevaar BSc.
14-06-2018	Avondbezoek	Vleermuizen	22:01 – 00:31	Dhr. Ing. J. Berndsén Dhr. J. Keyzer
29-06-2018	Plaatsen Batlogger	Vleermuizen (schuur noord)	Nvt	Dhr. ing. J. Berndsén
02-07-2018	Ophalen Batlogger	Vleermuizen (schuur noord)	Nvt	Dhr. ing. J. Berndsén
	Plaatsen Batlogger	Vleermuizen (schuur zuid)	Nvt	Dhr. ing. J. Berndsén
04-07-2018	Ophalen Batlogger	Vleermuizen (schuur zuid)	Nvt	Dhr. ing. J. Berndsén
11-07-2018	Ochtendbezoek	Vleermuizen	02:33 – 05:33	Dhr. Ing. N Alderliesten Mevr. ir. E. van Doorn
22-08-2018	Avondbezoek	Vleermuizen	20:50 – 23:50	Dhr. J. van Bussel Dhr. S. Elzerman MSc.
13-09-2018	Avondbezoek	Vleermuizen	20:00 – 23:00	Dhr. J. van Bussel Dhr. J. Keyzer

Tabel 3: Weersomstandigheden*

Datum	Temperatuur (°C)		Overheersende windrichting –kracht (Bft)	Bewolking	Neerslag (mm)
	Min.	Max.			
14-06-2018	13.2	20.3	ZW – 3***	Geheel bewolkt	0.8**
11-07-2018	9.4	22.5	NNW - 2	Half tot zwaar bewolkt	0.0
22-08-2018	15.8	24.4	WZW - 2	Half bewolkt	0.0
13-09-2018	8.2	19.1	N - 1	Licht bewolkt	0.0

* Weersomstandigheden dichtstbijzijnde weerstation (Rotterdam).

** Tijdens het velbezoek was het droog

*** Op het moment van het veldbezoek was de windkracht < 3 Bft

4. ONDERZOEKSRESULTATEN EN INTERPRETATIE

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste resultaten nader toegelicht. Voor de achterliggende waarnemingen per bezoek wordt verwezen naar bijlage 4.

4.1 VLEERMUIZEN

Tijdens het jaarronde vleermuisonderzoek zijn geen rust-, voortplantingsplaatsen en/of essentieel foerageergebied vastgesteld.

4.1.1. ZOMERVERBLIJFPLAATSEN

Gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis

Tijdens de veldbezoeken op 14 juni, 11 juni en 22 augustus 2018 ten behoeve van het vaststellen of uitsluiten van zomerverblijven zijn geen zwermende, invliegende of uitvliegende vleermuizen waargenomen ter plaatse van de twee schuren. Gedurende de zes nachten dat de Batlogger M is geplaatst in beide schuren zijn ook geen roepende gewone grootoorvleermuizen geregistreerd. Derhalve wordt geconcludeerd dat geen zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger of gewone grootoorvleermuis aanwezig zijn.

Er zijn wel passerende en foeragerende gewone dwergvleermuizen, ruige dwergvleermuizen, rosse vleermuizen en één laatvlieger waargenomen. Deze hebben echter geen specifieke binding met het projectgebied (de schuren).

4.1.2. PAARVERBLIJFPLAATSEN

Gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en gewone grootoorvleermuis

Tijdens de veldbezoeken op 22 augustus en 13 september 2018 ten behoeve van het vaststellen of uitsluiten van paarverblijfplaatsen zijn geen baltende vleermuizen waargenomen ter plaatse van de twee schuren. Derhalve wordt geconcludeerd dat geen paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en gewone grootoorvleermuis aanwezig zijn.

Er zijn wel enkele passerende en foeragerende gewone dwergvleermuizen, ruige dwergvleermuizen en rosse vleermuizen waargenomen. Op beide avonden is ook eenmaal een laagvliegende gewone dwergvleermuis waargenomen die kort een sociale roep liet horen. Deze hebben echter geen specifieke binding met het projectgebied (de schuren).

4.1.3. FOERAGEERGEBIED

Tijdens de veldbezoeken op 14 juni en 22 augustus 2018 zijn geen foeragerende gewone grootoorvleermuizen aangetroffen rondom of in de twee schuren. Gedurende de zes nachten dat de Batlogger M is geplaatst in beide schuren zijn ook geen roepende gewone grootoorvleermuizen geregistreerd. Derhalve wordt geconcludeerd dat de schuren niet gebruikt worden als foerageergebied door gewone grootoorvleermuis.

4.1.4. AANGETROFFEN (NACHT)VLINDERVLEUGELS

Met het jaarrond onderzoek is aangetoond dat de gewone grootoorvleermuis de schuren niet gebruikt als zomer-, paar- en/of foerageergebied. Dit betekent dat de aangetroffen (nacht)vlindervleugels prooi resten van een andere diersoort zijn.

Mogelijk zijn de vleugels prooi resten van de bruine rat of huisspitsmuis. In beide schuren liggen uitwerpselen van bruine rat (bijlage 3, foto 4, 5 en 6). Op de vloer van de schuur liggen ook veel losse tempex korrels, ratten vreten graag aan tempex isolatiemateriaal en hierdoor liggen de korrels verspreid door de gehele schuur. Kleine vos, dagpauwoog en het roesje zijn soorten die als vlinder overwinteren, wanneer deze soorten overwinteren in de schuur zijn zij een makkelijke prooi voor bruine rat en huisspitsmuis.

4.2 STEENMARTER

Tijdens de inspectie van de schuren op 14 mei 2018 zijn geen prenten, uitwerpselen, vraatsporen, nesten, piepende jongen of andere sporen aangetroffen die erop duiden dat steenmarter (of andere marterachtigen) de schuren gebruiken als verblijfplaats.

In de schuren zijn wel uitwerpselen van egel (vrijgesteld) en bruine rat (niet beschermd) aangetroffen.

5. TOETSING AAN WETGEVING

In dit hoofdstuk is beschreven wat de wettelijke consequenties zijn die voortvloeien uit de aanwezigheid van beschermde voortplantingsplaatsen en rustplaatsen van vleermuizen en steenmarter, zoals beschreven in hoofdstuk 4. Voor meer informatie over de juridische achtergronden wordt verwezen naar bijlage 2. De betreffende artikelen van de Wet natuurbescherming zijn opgenomen in box 2.

5.1 VLEERMUIZEN

Uit het soortgericht onderzoek blijkt dat er in het projectgebied geen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn. Met betrekking tot vleermuizen zijn in het kader van de Wet natuurbescherming dan ook geen vervolgstappen noodzakelijk.

Wel zijn foeragerende en passerende vleermuizen aangetroffen in de omgeving van het projectgebied. Voor deze dieren is de zorgplicht (artikel 1.11 Wnb) van kracht. Het verlichten van de omgeving dient zoveel mogelijk te worden voorkomen om verstoring van foeragerende en laagvliegende dieren te voorkomen.

5.2 STEENMARTER

Uit het onderzoek blijkt dat er in het projectgebied geen voortplantings- en/of rustplaatsen van steenmarter aanwezig zijn. Met betrekking tot de steenmarter zijn in het kader van de Wet natuurbescherming dan ook geen vervolgstappen noodzakelijk.

Box 2: zorgplicht artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming

Artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura-2000 gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura-2000 gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
 - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

6. CONCLUSIES

Ter plaatse de Vlielandseweg te Pijnacker is een soortgericht onderzoek naar vleermuizen en steenmarter uitgevoerd. Ter plaatse van het projectgebied is men voornemens in de toekomst twee schuren te slopen, het terrein bouwrijp te maken en woningen te realiseren.

Het doel van het onderzoek is het uitsluiten dan wel aantonen van voortplantingsplaatsen en rustplaatsen van alle onderzochte soorten in het projectgebied. Vervolgens is bepaald of door de werkzaamheden sprake kan zijn van het overtreden van de Wet natuurbescherming en welke vervolgstappen mogelijk noodzakelijk zijn.

6.1 CONCLUSIES

Op basis van het soortgericht onderzoek is geconcludeerd dat:

Soort(groep)	Conclusie
Vleermuizen	Rust-, voortplantingsplaatsen en essentieel foerageergebied van gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis zijn uitgesloten binnen het projectgebied;
Steenmarter	Rust- en voortplantingsplaatsen van steenmarters zijn uitgesloten binnen het projectgebied.
Overige waarnemingen	In het projectgebied bevindt zich egel(s) en bruine rat(ten).

6.2 VERVOLGSTAPPEN

Op basis van het soortgericht onderzoek wordt aanbevolen om:

Vervolgstappen	Uitvoering vervolgstappen	Periode
Zorgplicht	- Wanneer in het voorjaar of de zomer wordt gewerkt: voor de start van de werkzaamheden het projectgebied en de directe omgeving ('invloedsfeer van de werkzaamheden') te controleren op broedvogels. Indien broedende vogels aanwezig zijn, is het aan de deskundige om te bepalen of met de werkzaamheden kan worden aangevangen; - Verlichting van de omgeving gedurende de nacht dient zoveel mogelijk te worden voorkomen. Dit om verstoring van passerende en foeragerende vleermuizen te voorkomen; - In het kader van de zorgplicht eventueel aanwezige licht beschermde dieren en niet beschermde dieren te laten vluchten of te verplaatsen bij de werkzaamheden.	Betreffende maatregelen zijn van toepassing tijdens de uitvoering

REFERENTIELIJST

- Barataud, M, 2015. *Acoustic Ecology of European Bats Species identification, study of their habitats and foraging behavior* ISBN Biotope: 978-2-36662-144-0
- BIJ12 (juli 2017, versie 1.0). *Kennisdocument gewone dwergvleermuis*.
- Broekhuizen, S., Klees, D., Müskens, G., 2010. *De steenmarter*. KNNV Uitgeverij
- Dietz, C., O von Helversen, D. Nill., 2009. *Vleermuizen: Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika*. Tirion Natuur.
- Korsten, E., Bureau Waardenburg B.V., 2012, *Vleermuiskasten; Overzicht van toepassing, gebruik en succesfactoren*
- Kosten, E., Jansen, E. 2015 *Symposium Vleermuizen in de Stad. Presentatie over vorst-zwermen en waarnemingen van dwergvleermuizen in winterslaap*.
- Lange, R., P. Twisk, A. van Winden en A. van Diepenbeek, VZZ, 2^e druk 2003. *Zoogdieren van West-Europa*. uitgeverij KNNV,
- Middleton, N, Froud, A, French, K 2014. *Sociall Calls of the Bats of Britain and Ireland*. Exeter: Pelagic Publishing. ISBN: 9 781970 801678
- Netwerk Groene Bureaus: www.netwerkgroenebureaus.nl/nieuws/113-vleermuisprotocol-2013-uitgebracht-27-maart-2013
- Netwerk Groene Bureaus: vleermuisprotocol 2017. <http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>
- Russ, J. , 2012. *Britisch Bat Calls: A Guide To Species Identification*. Pelagic Publishing ISBN-13: 9781907807251
- Sendor, T, 2002. *Population ecology of the pipistrelle bat (Pipistrellus pipistrellus Schreber, 1774): the significance of the year-round use of hibernacula for life histories*.
- Simon, M., Hüttenbügel, S., Smit-Viergutz, J., 2004. *Ecology and Conservation of Bats in Villages en Towns*. ISBN 3-7843-3619-1
- Skiba, R. 2009. *Europäische Fledermäuse Kennzeichen, Echoortung und Detektoranwendung*. ISBN: 3 89432 907 6
- VanderHelm Milieubeheer B.V., 2018. *Ecologische quickscan "de Scheg" Vlielandseweg te Pijnacker*. kenmerk 20180305

BIJLAGE 1 REGIONALE SITUATIEKAART PROJECTGEBIED

○ = Projectgebied

BIJLAGE 2 WETTELIJKE EN BESTUURLIJKE KADERS NATUURBESCHERMING

In Nederland wordt de bescherming van natuur geregeld met behulp van de Wet natuurbescherming. Onder de Wet natuurbescherming valt de bescherming van enerzijds in het wild levende dieren (fauna) en planten (flora) en anderzijds de gebiedsbescherming en de bescherming van houtopstanden. In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de vigerende wet- en regelgeving inzake de Wet natuurbescherming.

WET NATUURBESCHERMING (01-01-2017)

De Wet natuurbescherming is een samenkomst van drie voormalige natuurwetten: De Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet. Onder de Wet natuurbescherming valt nu de soortenbescherming en de gebiedsbescherming.

SOORTENBESCHERMING (FLORA EN FAUNA)

De Wet natuurbescherming beschermd kwetsbare en zeldzame flora en fauna. De wet geldt daar waar beschermde soorten voorkomen. De beschermde soorten zijn onderverdeeld in Europees- en nationaal beschermde dier- en plantensoorten. Afhankelijk van de beschermde status van een soort dient bij de aantasting van exemplaren of nesten, voortplantings- of rustplaatsen van deze soort, een ontheffing op de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd. Belangrijk voor de toekenning hiervan is de status, maar ook of de duurzame instandhouding van de populatie wel of niet in het geding is. Indien geen verbodsbepalingen worden overtreden kan mogelijk worden volstaan met een mitigatieplan.

Europees beschermde dier- en plantensoorten

Deze soorten betreffen in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern, bijlage I bij het Verdrag van Bonn en vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn.

Soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern, bijlage I bij het Verdrag van Bonn

Voor deze soorten dienen in het geval van ruimtelijke ontwikkeling mitigerende maatregelen opgesteld te worden die ervoor zorgen dat de functionaliteit van de nesten, voortplantings- of rustplaatsen gegarandeerd wordt. Tevens kunnen werkzaamheden, onder voorwaarden, worden uitgevoerd volgens een goedgekeurde gedragscode. Wanneer dit niet mogelijk is kan, indien de volgende belangen aan de orde zijn: bescherming van flora en fauna, dwingende redenen van groot openbaar belang of volksgezondheid of openbare veiligheid, een ontheffing aangevraagd worden.

Vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn

Voor vogels dienen in het geval van ruimtelijke ontwikkeling mitigerende maatregelen opgesteld te worden die ervoor zorgen dat de functionaliteit van de nesten en rustplaatsen gegarandeerd wordt. Tevens kunnen werkzaamheden, onder voorwaarden, worden uitgevoerd volgens een goedgekeurde gedragscode. Wanneer dit niet mogelijk is kan, indien de volgende belangen aan de orde zijn: bescherming van flora en fauna, veiligheid van het luchtverkeer of volksgezondheid of openbare veiligheid, een ontheffing aangevraagd worden.

Nationaal beschermde dier- en plantensoorten

Deze soorten betreffen in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij de Wet natuurbescherming.

Vrijstelling

Middels een vrijstellingsregeling kan in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling vrijstelling verleend worden voor nationaal beschermde dier- en plantensoorten. Derhalve hoeft voor deze soorten geen ontheffing te worden aangevraagd. Voor deze soorten blijft wel de algemene zorgplicht van kracht. Per provincie wordt een vrijstellingslijst opgesteld. Elke provincie kan ervoor kiezen om verschillende soorten vrij te stellen. Per project zal gekeken moeten worden welke dier- en plantensoorten in de betreffende provincie zijn vrijgesteld. Voor soorten die niet zijn vrijgesteld dient gewerkt te worden volgens een goedgekeurde gedragscode, of dient bij de aantasting van exemplaren nesten, voortplantings- of rustplaatsen van deze soort bij activiteiten die de verbodsbepalingen overtreden, een ontheffing op de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

VERBODEN HANDELINGEN

Naast de zorgplicht zijn een aantal verboden handelingen opgenomen. Deze worden hieronder weergegeven.

Artikel 3.1 Vogelrichtlijn

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Artikel 3.5 Habitatrichtlijn

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Artikel 3.10 Nationaal beschermde dier- en plantensoorten

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. in het in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.
2. Artikel 3.8, met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
 - a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
 - b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraaftplaatsen;

- c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
 - d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
 - e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
 - f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
 - g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
 - h. in het algemeen belang.
3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

Gedragscode

Voor zowel Europees als nationaal beschermde soorten geldt dat werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden volgens een door Onze Minister goedgekeurde gedragscode. De betreffende gedragscode moet voor de werkzaamheden en soort(groep) geschreven en beschikbaar zijn. Dit geldt indien de werkzaamheden plaatsvinden in het kader van:

- een bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of –bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of de bosbouw;
- een bestendig gebruik, of
- een ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd onder een gedragscode, mits de functionaliteit van de nesten, voortplantings- of rustplaatsen van de soorten behouden blijft.

Positieve afwijzing

Als er maatregelen genomen worden om de functionaliteit van de nesten, voortplantings- of rustplaatsen van zowel Europees als nationaal beschermde soorten garanderen, is een ontheffing van de Flora- en faunawet niet noodzakelijk. Om er echter zeker van te zijn of de opgestelde mitigerende maatregelen voldoende zijn, kan op basis van deze maatregelen een ontheffing bij de betreffende provincie worden aangevraagd. Indien de provincie akkoord gaat met de mitigerende maatregelen en de functionaliteit van de nesten, voortplantings- of rustplaatsen van de soorten hiermee behouden blijft, wordt de ontheffingsaanvraag positief afgewezen en mogen de werkzaamheden zonder ontheffing worden uitgevoerd.

ZORGPLICHT

De zorgplicht valt onder zowel de soortenbescherming (dier- en plantensoorten) als gebiedsbescherming. Onderstaand worden de maatregelen met betrekking tot zorgvuldig handelen weergegeven, zoals opgenomen artikel 1.11 en artikel 3.31, lid 3, van de Wet natuurbescherming.

Artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming

4. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura-2000 gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
5. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura-2000 gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
 - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.
6. Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

Artikel 3.31, lid 3, van de Wet natuurbescherming

3. Van zorgvuldig handelen is in elk geval sprake, indien is voldaan aan de volgende voorwaarden:
- a. er worden slechts handelingen verricht waarvan geen wezenlijke invloed uitgaat op de soorten, bedoeld in het tweede lid, en
 - b. ingeval handelingen worden verricht die invloed hebben op dieren wordt voorafgaand en tijdens de handelingen in redelijkheid alles verricht of gelaten om te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken dat:
 - i. dieren als bedoeld in artikel 3.1, 3.5, eerste lid, of 3.10, eerste lid, worden gedood;
 - ii. nesten van vogels worden vernield, beschadigd of weggenomen, rustplaatsen van vogels worden vernield of beschadigd, dan wel voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de in artikel 3.5, eerste lid, of artikel 3.10, eerste lid, bedoelde dieren worden beschadigd of vernield, en
 - iii. eieren van dieren als bedoeld in artikel 3.1, 3.5, eerste lid, of 3.10, eerste lid, worden vernield, of
 - c. ingeval handelingen worden verricht die invloed hebben op planten van soorten als bedoeld in artikel 3.5, vijfde lid, of 3.10, eerste lid, wordt voorafgaand aan en tijdens de handelingen in redelijkheid alles verricht of gelaten om te voorkomen dat deze planten worden geplukt, afgesneden, onworteld of vernield.

GBIEDSBSCHERMING

Onder de gebiedsbescherming vallen de Natura 2000-gebieden, Natuurnetwerk Nederland, Beschermde Natuurmonumenten, gebieden ter uitvoering van verdragen en andere internationale verplichtingen (zoals wetlands) en houtopstanden.

NATURA2000

Natura 2000-gebieden zijn gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn. Voor elk Natura 2000-gebied wordt door de betreffende provincie een beheerplan opgesteld, waarin de nodige instandhoudingsmaatregelen zijn opgenomen.

Artikel 2.7, lid 2, van de Wet natuurbescherming stelt over Natura 2000-gebieden het volgende:

'Het is verboden zonder vergunning van gedeputeerde staten projecten te realiseren of andere handelingen te verrichten die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen voor een Natura 2000-gebied de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen.'

De toetsing betreft het vaststellen of het projectgebied in of in de omgeving van een beschermd natuurgebied gelegen is en of er sprake is van een negatief effect op de beschermde natuurwaarden. Als dit niet het geval is dan is verder onderzoek niet nodig. Indien er wel sprake is van een effect op beschermde natuurwaarden is een aanvullende toetsing noodzakelijk, waarbij wordt vastgesteld in hoeverre er sprake is van een negatief effect.

NATUURNETWERK NEDERLAND

Het beschermingsregime voor gebieden die vallen onder het NNN vloeit voort uit het Natuurbeleidsplan uit 1991 en de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening. Het is in de Nota Ruimte op nationaal niveau en vervolgens door de provincies op provinciaal niveau nader uitgewerkt. Bescherming van deze gebieden is op planologische basis en er wordt van uitgegaan van het "Nee, tenzij"-regime en compensatiebeginsel. Het ruimtelijk beleid voor het NNN is gericht op behoud en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden. Daarom geldt in het NNN het "nee, tenzij"-regime. Indien een voorgenomen ingreep de "nee, tenzij"-afweging met positief gevolg doorloopt kan de ingreep plaatsvinden, mits de eventuele nadelige gevolgen worden gemitigeerd en resterende schade wordt gecompenseerd. Indien een voorgenomen ingreep niet voldoet aan de voorwaarden uit het "nee, tenzij"-regime dan kan de ingreep niet plaatsvinden.

Houtopstanden

Onder de Wet natuurbescherming (houtopstanden) vallen:

- alleen bossen die buiten de 'bebouwde kom Boswet' liggen;
- alle beplantingen van bomen die groter zijn dan 10 are;
- bomen in een rijbeplanting, als de rij uit meer dan 20 bomen bestaat.

De gemeente stelt de grenzen van de 'bebouwde kom Boswet' bij besluit vast. Deze grenzen kunnen afwijken van de 'bebouwde kom Verkeerswet'. Het besluit wordt door de provincie goedgekeurd.

Wanneer voor het uitvoeren van werkzaamheden houtopstanden zoals hierboven beschreven gekapt moeten worden geldt een meldings- en herplantplicht. De kapmelding is geen kapvergunning. In sommige gemeenten is een kapvergunning vereist, die door de gemeente wordt afgegeven. Voordat gekapt wordt, is het raadzaam bij de gemeente na te vragen of een vergunning vereist is. Als dat zo is, moet die apart worden aangevraagd. Gemeenten leggen in de bomenverordening vast welke bomen zonder vergunning mogen worden gekapt en voor welke bomen een meldings- of vergunningsplicht geldt. Binnen drie jaar nadat een bos is gekapt, moet het worden herplant. Deze termijn van drie jaar geldt ook als het bos door een calamiteit (brand, storm, ziekten of plagen) verloren gaat. Na drie jaar moet er een geslaagde herbebossing zijn uitgevoerd. Een herbeplanting die niet goed is aangeslagen moet, binnen 3 jaar na kap, worden ingeboet.

In de Wet natuurbescherming zijn verboden handelingen ten aanzien van houtopstanden opgenomen in artikel 4.2. Deze worden hieronder weergegeven.

Artikel 4.2 van de Wet natuurbescherming

1. Het is verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, met uitzondering van het periodiek vellen van griend- of hakhout, zonder voorafgaande melding daarvan bij gedeputeerde staten.
2. Provinciale staten kunnen bij verordening regels stellen over de melding, bedoeld in het eerste lid. Deze regels kunnen in elk geval betrekking hebben op:
 - a. de gegevens die bij de melding worden verstrekt;
 - b. de termijn waarbinnen de melding wordt gedaan, en
 - c. de wijze waarop de melding wordt gedaan.
3. Gedeputeerde staten kunnen het vellen van houtopstanden telkens voor ten hoogste vijf jaar verbieden ter bescherming van bijzondere natuur- of landschapswaarden.

De meldings- en herplantplicht is niet van toepassing:

- indien houtopstanden worden geveld ter uitvoering van instandhoudingsmaatregelen of ten behoeve van Natura 2000-gebieden;
- voor het vellen van houtopstanden en herbeplanten op een wijze die is beschreven in en aantoonbaar wordt gerealiseerd overeenkomstig een door Onze Minister goedgekeurde gedragscode.

In uitzonderingsgevallen kan een kapverbod worden opgelegd als het natuur- en landschapsschoon ernstig geschaad dreigt te worden door de voorgenomen kap. In de praktijk gebeurt dit nagenoeg nooit. Er moet sprake zijn van opstanden of lanen van een uitzonderlijke natuurwaarde of landschappelijke waarde.

BIJLAGE 3 FOTO'S TER PLAATSE

Foto 1: Vleugels van kleine vos

Foto 2: Vleugels van roesje

Foto 3: Vleugels van dagpauwoog

Foto 4: Uitwerpselen van bruine rat

Foto 5: Uitwerpselen van bruine rat

Foto 6: Uitwerpselen van bruine rat

BIJLAGE 4 WAARNEMINGEN VLEERMUIZEN TIJDENS VELDBEZOEKEN

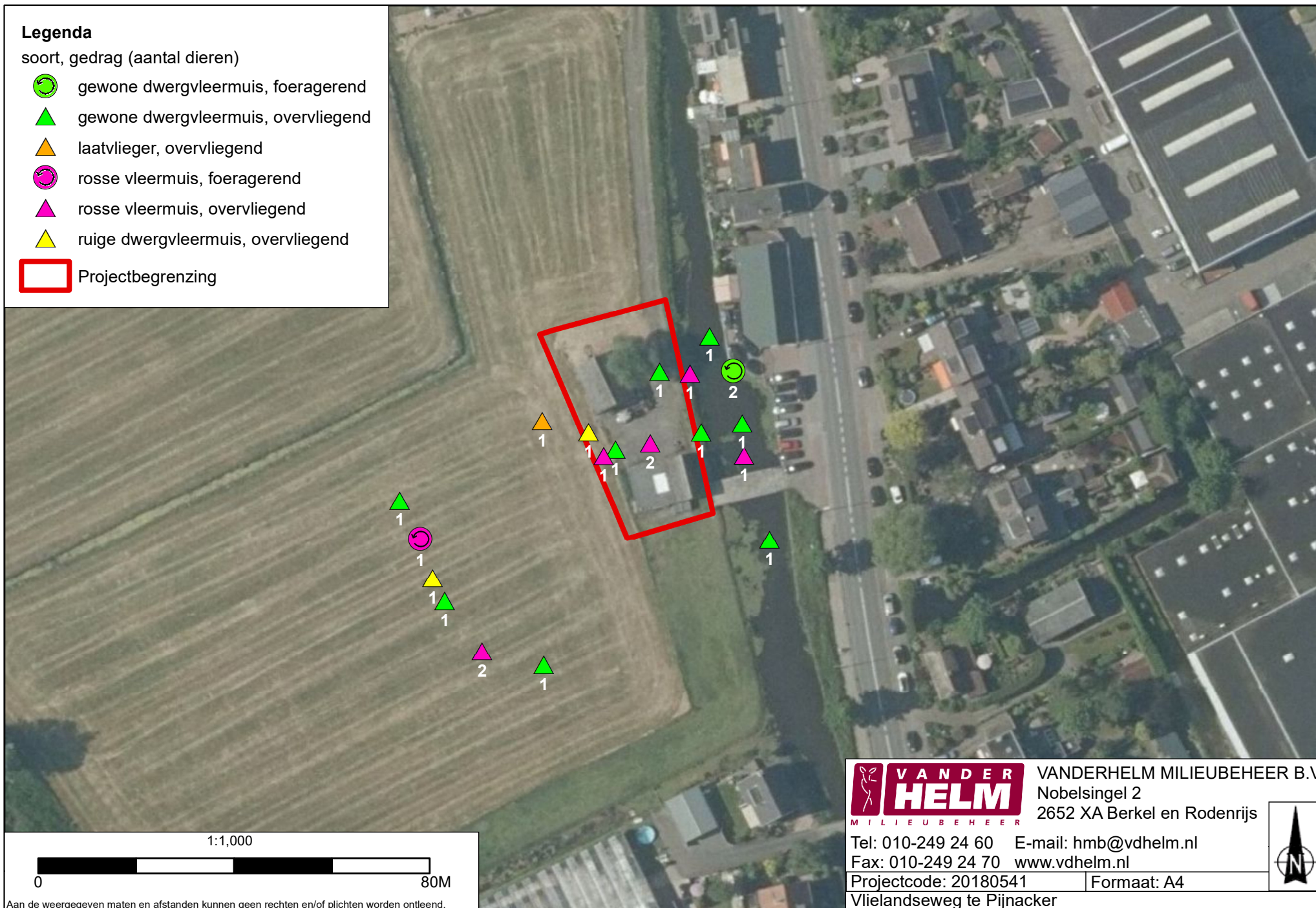
Bijlage: Vleermuisveldbezoek, 14-06-2018

Legenda

soort, gedrag (aantal dieren)

- gewone dwergvleermuis, foeragerend
- gewone dwergvleermuis, overvliegend
- laatvlieger, overvliegend
- rosse vleermuis, foeragerend
- rosse vleermuis, overvliegend
- ruige dwergvleermuis, overvliegend

 Projectbegrenzing

Bijlage: Vleermuisveldbezoek, 11-07-2018

Legenda

soort, gedrag (aantal dieren)

gewone dwergvleermuis, foeragerend

gewone dwergvleermuis, overvliegend

rosse vleermuis, overvliegend

Projectbegrenzing

1:1,000

Aan de weergegeven maten en afstanden kunnen geen rechten en/of plichten worden ontleend.

VANDERHELM MILIEUBEHEER B.V.
Nobelsingel 2
2652 XA Berkel en Rodenrijs

Tel: 010-249 24 60 E-mail: hmb@vdhelm.nl
Fax: 010-249 24 70 www.vdhelm.nl

Projectcode: 20180541

Formaat: A4

Vlielandseweg te Pijnacker

Bijlage: Vleermuisveldbezoek, 22-08-2018

Legenda

soort, gedrag (aantal dieren)

- gewone dwergvleermuis, foeragerend
- gewone dwergvleermuis, overvliegend
- gewone dwergvleermuis, sociale roep
- rosse vleermuis, overvliegend
- ruige dwergvleermuis, overvliegend

 Projectbegrenzing

VANDERHELM MILIEUBEHEER B.V.
Nobelsingel 2
2652 XA Berkel en Rodenrijs

Tel: 010-249 24 60 E-mail: hmb@vdhelm.nl
Fax: 010-249 24 70 www.vdhelm.nl

Projectcode: 20180541 Formaat: A4

Vlielandseweg te Pijnacker

Aan de weergegeven maten en afstanden kunnen geen rechten en/of plichten worden ontleend.

Bijlage: Vleermuisveldbezoek, 13-09-2018

Legenda

soort, gedrag (aantal dieren)

▲ gewone dwergvleermuis, overvliegend

★ gewone dwergvleermuis, sociale roep

☺ ruige dwergvleermuis, foeragerend

▲ ruige dwergvleermuis, overvliegend

□ Projectbegrenzing

BIJLAGE 5 SOORTINFORMATIE WAARGENOMEN EN ONDERZOCHE SOORTEN

Laatvlieger - *Eptesicus serotinus*

De laatvlieger is een betrekkelijk grote vleermuis. De laatvlieger is te herkennen aan zijn tweekleurige vacht: koffiebruin op de rug en koffie-met-melk-bruin op de buik. De oren en snuit zijn zwart. Laatvliegers leven verspreid over heel Europa en op de Canarische Eilanden. In Nederland komt de laatvlieger vrij algemeen voor, voornamelijk op het platteland, dorpen en in de randstad.

Gewone dwergvleermuis - *Pipistrellus pipistrellus*

De gewone dwergvleermuis is de op één na kleinste Europese vleermuissoort. Ze hebben een vrij spitse snuit en korte driehoekige oren. Hun rug is roodbruin, kastanjebruin of donkerbruin, terwijl hun buik eerder geel- tot grijsbruin is. Hun snuit, oren en vlieghuid zijn zwartbruin. De gewone dwergvleermuis leeft in vrijwel heel Europa en is in België en Nederland een algemeen voorkomende soort. Dit is de vleermuis die men veelal tijdens de zomerperiode in tuinen en straten ziet.

Ruige dwergvleermuis - *Pipistrellus nathusii*

De ruige dwergvleermuis is een kleine vleermuissoort met korte, driehoekige oren. 's Zomers is hun rug rood- tot kastanjebruin en na de rui (juli/augustus) eerder donkerbruin met vaak een grijze tint. Ze hebben een licht- tot geelbruine buik. Hun staart, oren en vlieghuid zijn zwartbruin. Ruige dwergvleermuizen leven hoofdzakelijk in noordelijk Midden- en Oost-Europa. In Nederland is de soort voornamelijk vanaf de tweede helft van de zomer aanwezig. Kraamverblijfplaatsen van deze soort in Nederland zijn zeldzaam.

Rosse vleermuis - *Nyctalus noctula*

Deze grote vleermuis met brede oren heeft een korte, platte, roestkleurige vacht. Hun oren, snuit en vlieghuid zijn zwartbruin. De rosse vleermuis komt in een groot deel van Europa voor. Kraamkolonies zijn hoofdzakelijk bekend uit laaggelegen gebieden in Noord-Duitsland en Nederland. Nederland is dan ook van groot belang voor deze soort. De rosse vleermuis kan grote afstanden afleggen van de verblijfplaats naar foerageergebied en vliegt vaak in een rechte lijn op hoogte naar deze foerageergebieden. In tegenstelling tot de andere vleermuissoorten worden vliegroutes niet gebruikt.

Gewone grootoorvleermuis – *Plecotus Auritus*

Deze gewone grootoorvleermuis is een middelgrote vleermuis en te herkennen aan zijn zeer grote oren welke hij tijdens de winterslaap onder zijn vleugels vouwt. Boven zijn ogen heeft het dier een vrij grote bobbel en de vacht is geelbruin. Deze soort komt verspreid over heel Nederland voor maar heeft een voorkeur voor bomenrijke gebieden.

Steenmarter – *Martes Foina*

De steenmarter heeft het formaat van een kat. Zijn vacht is bruin tot grijsbruin en het dier heeft een wit tot gele keelvlak welke vaak gevorkt is en doorloopt tot op de voorpoten. De neus is vleeskleurig en zijn oren op zijn keel heeft hij een meestal witte keelvlak. Het zwaartepunt van de steenmarter verspreiding bevindt zich in het oosten en zuiden van Nederland maar de steenmarter is bezig met een opmars naar de rest van Nederland en ook in de randstad zijn waarnemingen bekend. De steenmarter kan in elk biotoop voorkomen zolang er voldoende schuilplekken aanwezig zijn. De hoogste dichtheden worden bereikt in de omgeving van dorpen en steden waar het voedselaanbod groter is.

